

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1966-26

Karar No:1966-47

Karar tarihi:27/12/1966

Resmi Gazete tarih/sayı:10.7.1967/12643

İtirazda bulunan: Derinkuyu Asliye Ceza Mahkemesi

İtirazın konusu: 7188 sayılı Kanunun, C. Savcılarının yokluklarında veya bu görevin boşalmasında bunlara ait görevin mahkeme başkâtiplerine gördürülmesine imkân veren hükmünün, Anayasa'ya aykırı bulunduğu yolunda sanıklar müdafii tarafından ileri sürülen iddianın mahkemece ciddî olduğu kanısına varılarak, iptali istenmiştir.

İlk inceleme : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 8/11/1966 gününde yapılan ilk incelemede :

1- Dosyada eksiklik bulunmadığına ve işin esasının incelenmesine, Başkan İbrahim Senil, Üyelerden Şeref Hocaoğlu, Hakkı Ketenoğlu, Avni Givda ve Muhittin Gürün'ün, Mahkemenin Anayasa'ya aykırılık görüşünü, Anayasa hükümleri bakımından açıkça belirtmediği ve bu hususun tamamlanması gerektiği yolundaki karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile:

2- Mahkemenin, itiraz konusu maddeyi, bakmakta olduğu dâvada uygulayıp uygulamıyacağı konusunun da işin esasıyla birlikte incelenmesine oybirliğiyle, karar verilmiş olmakla dosyadaki kâğıtlar, iptal konusu kanun maddesi, Anayasa'nın ilgili maddeleri ve gerekçeleri hazırlanan rapor okunarak gereği görüşülüp düşünüldü :

Olay : Derinkuyu Asliye Ceza Mahkemesinde yapılmakta olan duruşmada C. Savcısının yetkili olarak Nevşehir C. Savcı Yardımcılığına gönderilmiş olması nedeni ile, kanunî vekili Derinkuyu Mahkemesi Başkâtibinin iddia makamına alınması üzerine sanıklar müdafiiince savcılarının yokluklarında veya bu görevin boşalmasında başkâtiplere verilen yetkinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş, mahkemece de, Anayasa Mahkemesince 7188 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin mahkeme başkâtiplerinin sorgu hâkimlerine vekâlet etmesini Öngören Kanun hükmünün iptal edilmiş olması gözönünde tutularak aynı kanunun aynı maddesinin başkâtiplerin C. Savcılarına vekâlet etmelerine yetki veren hükmü yönünden de iptali gerektiği kanısına varılarak dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ve dâvanın geri bırakılmasına 19/9/1966 gününde karar verildiği görülmüştür,

Yukarıda geçtiği veçhile mahkemenin, iptal konusu maddeyi, bakmakta olduğu dâvada uygulayıp uygulamıyacağı konusunun, işin esasıyla birlikte incelenmesine karar verilmişti.

Mehakimin teşkilâtına ait ahkâmı muaddil 469 sayılı Kanunun 5 inci maddesine 981 sayılı Kanunla eklenen fıkranın tadili hakkındaki 12/1/1959 gün ve 7188 sayılı Kanunun iptali istenen 1 inci maddesi şöyledir :

"Madde 1- Mehakimin teşkilâtına ait ahkâmı muaddil 469 sayılı Kanunun 5 inci maddesine 981 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle eklenen fıkra aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur :

Müddeiumumi ve sorgu hâkiminin gayububiyetinde veya bu vazifelerin inhilâlinde, reis veya hâkimin tensibi ile bunlardan birine ait vazifeleri mahkeme başkâtibi umumî hükümler dairesinde vekâlet maaşı almak suretiyle görür"

Esas No:1966-26
Karar No:1966-47

Derinkuyu Asliye Ceza Mahkemesi, C. Savcısının yetkili olarak Nevşehir C. Savcı Yardımcılığına gönderilmesi üzerine, duruşmada yerine, kanunî vekili Derinkuyu Mahkemesi Başkâtibini almıştır.

22/4/1962 günlü ve 44 sayılı kanunun Anayasa'nın 151 inci maddesine muvazi hükümler taşıyan 27 nci maddesinde "bir dâvaya bakmakta olan mahkeme :

1- o dâva sebebiyle uygulanacak kanun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı; veya

2- Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kaniya götüren görüşünü açıklayan kararı,

Dosya muhtevasının mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretiyle birlikte Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderir." denilmektedir.

İtiraz konusu 7188 sayılı kanunun 1 inci maddesi hükmü, bir usul hükmüdür. Mahkeme, C. Savcısının yokluğu nedeniyle, bu hükmü dayanarak mahkeme başkâtibini duruşmanın 5 inci ve Anayasa'ya aykırılık iddiasının ileri sürüldüğü 6 ncı oturumuna almıştır. Yetki veren bu hüküm olmasa başkâtime, savcılık görevi gördürülmez. Sözü geçen 27 nci maddede "O dâva sebebiyle uygulanacak kanun hükümleri" denilmektedir. Olayda uygulama durumu eylemli olarak gerçekleşmiştir.

Buna göre, mahkemenin, itiraz konusu hükmü bakmakta olduğu davada uygulayacağı ve Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkili olduğu oybirliğiyle kararlaştırılmıştır.

İtirazın esasına gelince : Sanıklar müdafii Anayasa'ya aykırılık iddiasında : (iddia makamında, Anayasa'ya göre muayyen bir kültür ve yüksek okuldan mezun olmuş, staj görüp usulüne göre ilgili merciler tarafından tayin edilmiş kimselerin bulunması lâzım gelir (...) Savcılık makamının önemi vardır.(...) iddia makamının hâkim sınıfından olan kimseler tarafından temsil edilmesi icap eder. Başkâtiplere savcılarının yokluğunda verilen yetki Anayasa'ya aykırıdır.) denmektedir.

Bunlara göre sanıklar müdafii savcılarını, hâkimlere benzetmektedir. Bu iddiaya uyan Anayasa hükümleri 132, 133 ve 134 üncü maddelerdir.

132 nci madde mahkemelerin bağımsızlığı, 133 üncü madde hâkimlik teminatı ve 134 üncü maddede hâkimlik mesleki hakkındadır.

Mahkemenin, sanıklar müdafii tarafından ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına vardırıran gerekçesi de : (Sanıklar müdafii tarafından hâkim sınıfında olmayan mahkeme başkâtibinin iddia makamını temsilen duruşmada bulunamayacağı ve bu husustaki kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı bulunduğu iddia edilmiş olması mahkemece de Anayasa Mahkemesinin 28/9/1965 tarih ve esas 1963/100, karar 1965/48 sayılı kararıyla 7188 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde bahsi geçen mahkeme başkâtibinin sorgu hâkimine vekâlet edemeyeceği hususu neticelendirilmiş ve maddenin bu hükmü iptal edilmiş olup C. Savcılarının mahkeme başkâtiplerinin vekâlet etmelerinin Anayasa'ya aykırı olup olmayacağı hususunda bir karar verilmemiş bulunduğu anlaşılmış ve mahkemece de başkâtiplerin C. Savcısını temsilen duruşmada bulunun esas hakkında iddia ve istekte bulunmalarını kapsayan 7188 sayılı Kanunun bu kısmı da Anayasa'ya aykırı olduğu kanaati tahassul etmekle" şeklindedir.

Esas No:1966-26
Karar No:1966-47

Buna göre mahkemenin, Anayasa'ya aykırılık konusunda müdafinin iddiasını ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda günü ve sayısı geçen kararını benimsendiğinin ve o kararda gösterilen Anayasa maddelerine dayandığının kabulü gerekir. O kararda geçen maddeler Anayasa'nın 14, 15, 16 ve 30 uncu maddeleridir. 14 üncü madde kişi dokunulmazlığı, 15 inci madde özel hayatın korunması ve özel hayatın gizliliği, 16 ncı madde konut dokunulmazlığı ve 30 uncu madde de kişi güvenliği konularını düzenlemekte ve bu konularda hâkimlere tanınan yetkileri hükme bağlamaktadır.

Şu halde Anayasa'nın 14, 15, 16, 30, 132, 133 ve 134 üncü maddeleriyle itiraz konusu hükmün bağlantısı "hâkimlik" terimine "savcılık" teriminin dahil bulunup bulunmadığı sorununun çözümlenmesine bağlıdır.

Anayasamız hâkimlik ve savcılık mesleklerine "yargı" bölümünde, fakat ayrı ayrı maddelerde yer vermiştir. Görevleri ve hukukî durumları bakımından bu iki müessese arasında önemli ayrılıklar vardır.

Anayasa'nın 137 nci maddesinin birinci fıkrası hükmünden temitatını alan savcılar, gerek Anayasa da, gerek 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununda kullanılan "hâkim" terimi içerisine dahil değildir. Anayasanın 7 ve 132 nci maddelerine göre bağımsızlık, hâkimler ve mahkemeler içindir. Halbuki C. Savcısı hâkim değildir.

O halde açıklanan bu esaslara göre "hâkim" terimi içerisine "savcı" terimi dahil olmayınca hâkimlik mesleki ile ilgili Anayasa'nın 132, 133 ve 134 üncü ve kişi hakları ve ödevleri konularında hâkimlere yetki tanıyan Anayasa'nın 14, 15, 16 ve 30 uncu maddelerinin konumuzla bir ilgisinin bulunmadığının kabulü gerekir.

İtiraz konusu 7188 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin sorgu hâkimlerine, mahkeme başkâtiplerinin vekâlet etmesine yetki veren kısmı mahkememizin yukarıda günü ve sayısı geçen kararıyla iptal edilmişti. O kararda "dâvanın çözümlenebilmesi için üzerinde durulması gereken konular sorgu hâkimlerine kanunla verilen görevlerin nelerden ibaret olduğu ve bunların mahkeme başkâtiplerine gördürülmesinin Anayasa'ya aykırı olup olmadığı" denilmiştir. Mahkeme başkâtipleri hâkim niteliğini taşımadığından Anayasa'nın 14., 15., 16 ve 30 uncu maddelerinde hâkimlere tanınan yetkileri kullanmasını sağlayan 7188 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin sorgu hâkimlerine ilişkin hükmü Anayasa'nın bu maddelerine aykırı görüldüğünden iptaline karar verilmişti.

Ancak, Anayasa'da C. Savcısının yapacağı işler hâkimlerde olduğu gibi sınırlı olarak gösterilmemiştir. Dâvanın çözümlenebilmesi için görev yoluna başvurmak görevlerin, Anayasa'ca sınırlı olarak tesbit edilmiş olması halinde mümkün olabilir. O halde sorunun çözümlenmesi için bu kez, sorgu hâkimlerine ilişkin karardaki gibi görevi esas alan çözüm yoluna gidilmemesi ve dâva kendi bünyesi içerisinde ele alınarak bir sonuca varılması gerekecektir.

Dâva, C. Savcılarının teminat sağlayan Anayasa'nın 137 nci maddesi açısından çözümlenmelidir.

Anayasa'nın 137 nci maddesi şöyledir :

"Madde 137- Kanun, C. Savcılarının ve kanun sözcülerinin özlük işlerinde ve görevlerini yapmalarında teminat sağlayıcı hükümler koyar.

C. Başsavcısı, Başkanun Sözcüsü ve Askerî Yargıtay Başsavcısı, Yüksek Mahkemeler Hâkimleri hakkındaki hükümlere tabidir."

Esas No:1966-26
Karar No:1966-47

Anayasa'nın bu maddesinin birinci fıkrasıyla savcılık, teminatlı bir müessese durumuna getirilmiştir. Savcılarının teminatıyla ilgili bu fıkranın gerekçesinde "Bu madde ile savcılarının teminat sağlayıcı bir statüye sahip kılınmaları esas tanzim edilmiştir. Yargı görevinin yerine getirilmesinde lüzumlu bulunan bu esasa son anayasalarda farklı olarak yer verdiği görülmektedir.) deniliyor. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt. 2, S. Sayısı 35, Sahife 47)

C. Savcılarının teminat sağlayıcı bir düzene sahip kılınmaları, kamu dâvası açmak, açmamak, her karardan önce düşüncelerine başvurulmak ve kanun yollarına gitmek gibi görevlerinin açık olan önemi gereğidir.

Halbuki, mahkeme başkâtiplerinin hiçbir teminatı yoktur. C. Savcılarının vekâlet etmelerini uygun görecektir olan hâkim veya mahkeme başkanı kendilerinin amiridirler. Böylece teminatlı olan C. Savcısına teminatlı olmayan başkâtibin vekâlet etmesine yetki veren itiraz konusu hüküm, Anayasa'nın 137/1 inci maddesiyle açık bir çelişme halindedir.

Bu nedenlerle itiraz konusu hükmün iptali gerekir.

SONUÇ :

1- 7188 sayılı kanunun C. Savcılarının yokluklarında veya bu görevin boşalmasında savcılara ait görevin mahkeme başkâtiplerine gördürülmesine imkân veren hükmünün Anayasa'nın 137 nci maddesine aykırı olduğundan iptaline oybirliğiyle,

2- İptal kararının Anayasa'nın 152 ve 44 sayılı kanunun 50 nci maddeleri uyarınca 25 Haziran 1967 gününde yürürlüğe girmesine Üyelerden Şemsettin Akçoğlu'nun muhalefetiyle ve oyçokluğu ile, 27/12/1966 gününde karar verildi.

Başkan İbrahim Senil	Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İhsan Keçecioğlu	Üye Salim Başol
Üye Feyzullah Uslu	Üye A. Şeref Hocaoğlu	Üye Fazlı Öztan	Üye Celâlettin Kuralmen
Üye Sait Koçak	Üye Muhittin Taylan	Üye İhsan Ecemiş	Üye Recai Seçkin
Üye	Üye	Üye	Üye

MUHALEFET ŞERHİ

7188 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin, mahkeme başkâtiplerinin savcılara vekillik etmesine cevaz veren hükmünün, Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı bulunduğu, ne bu yolda itirazda bulunan sanık müdafii ne de, bu iddianın ciddî olduğu kanısına varan Derinkuyu Asliye Ceza Mahkemesince belirtilmiştir. İleri sürülen husus, söz konusu hükmün (Anayasa'ya aykırı olduğunu) şeklinde genel nitelikteki bir iddiadan ibarettir. Bu yoldaki mücerret bir iddianın konuya hiç bir aydınlık getirmediği ve bu bakımdan 44 sayılı Kanunun 27 nci maddesinde ön görülen "gerekçeli karar" veya "ciddi olduğu kanısını verecek bir iddia" niteliğini taşımadığı meydandadır.

Derinkuyu Asliye Ceza Mahkemesi kararında, daha önceki bir Anayasa Mahkemesi kararından bahsedilmiş olması da bu hususa etkili sayılamaz. Zira sözü geçen karar, mahkeme başkâtiplerinin sorgu hâkimlerine vekillik etmesi hakkında olup savcılarla hiç bir suretle ilgili değildir. Nitekim Mahkememiz de yukarıki kararında, konuyu sözü edilen evvelki karar ile ilgilenmeksizin tamamen ayrı bir açıdan inceleyerek sonuca varabilmek zorunda kalmıştır.

Bu sebeplerle, işin esasının incelenmesine geçilmeden önce, dosyanın ilgili mahkemeye geri çevrilerek, Anayasa'ya aykırılık düşüncesinin veya sanık müdafinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ne bakımdan ciddi olduğu kanısına varıldığının açıklattırılması gerekirdi.

Bu yüzden kararın bu konuya ilişkin kısmına muhalifim.

Üye

Muhittin Gürün